

Nový občanský zákoník Zákon č. 89/2012Sb., již nezná termín zbavení způsobilosti k právním úkonům.

Nový občanský zákoník dává možnost využít podpůrná opatření při narušení schopnosti dospělé osoby právně jednat.

Podpůrná opatření slouží zejména k ochraně dospělého člověka, který trpí duševní poruchou, má narušené schopnosti samostatně právně jednat. Podpůrná opatření mají přednost před omezením svéprávnosti.

Podpůrnými opatřeními jsou:

- I. předběžné prohlášení
- II. nápomoc při rozhodování
- III. zastoupení členem domácnosti

I. Předběžné prohlášení

Předběžné prohlášení je institut, který poslouží tehdy, když člověk cítí, že v blízké budoucnosti bude pro duševní poruchu nezpůsobilý právně jednat. Notářským zápisem nebo soukromou listinou opatřenou datem a potvrzenou dvěma svědky může člověk určit, aby byly jeho záležitosti spravovány určitým způsobem nebo aby je spravovala určitá osoba nebo aby se určitá osoba stala jeho opatrovníkem. Obsah prohlášení je pak závazný pro soud i stanoveného opatrovníka (až na mimořádné okolnosti). Výhodou předběžného prohlášení je skutečnost, že ho lze odvolat nebo zničit, aniž je potřeba přivolení soudu.

II. Nápomoc při rozhodování

Smlouvou o nápomoci člověk (podporovaný), který potřebuje nápomoc při rozhodování, protože mu v tom duševní porucha působí obtíže, může určit, aby byl podpůrce (člověk, který bude napomáhat podporovanému) přítomen při jeho právních jednáních nebo aby mu podpůrce zajistil potřebné údaje a sdělení nebo aby mu napomáhal radami. Aby byla smlouva účinná, je potřeba ji nechat schválit soudem. Podpůrce může být např. kamarád. Zákon dovoluje, aby bylo podpůrců více. Podpůrce může odvolat jen soud (rozdíl od předběžného prohlášení).

III. Zastoupení členem domácnosti

Pokud člověku (zastoupenému) brání duševní porucha samostatně právně jednat, může určit, aby ho zastupovalo jeho dítě, rodič, sourozenec, manžel nebo registrovaný partner, nebo osoba, která se zastoupeným žila před vznikem zastoupení ve společné domácnosti alespoň 3 roky. Ke vzniku zastoupení (stejně jako u smlouvy o nápomoci) se vyžaduje schválení soudu. Zastoupení zástupcem se vztahuje na obvyklé záležitosti (např. nakládání s příjmy zastoupeného v rozsahu potřebném pro obstarání jeho záležitostí). Zastoupený si může zvolit i více zástupců.

Omezit svéprávnost lze až tehdy, pokud jiné podpůrné opatření se zdá být neúčinné.

Omezení svéprávnosti

Omezení svéprávnosti je v případech, pokud nepostačí vzhledem k zájmům omezené osoby mírnější a méně omezující opatření. Soud může omezit svéprávnost člověka pouze v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat. Soud tak učiní způsobem, že vymezí rozsah, v jaké je potřeba způsobilost člověka samostatně právně jednat omezit. Osobě, která je omezena na svéprávnosti, jmenuje soud opatrovníka, lze ustanovit i tzv. opatrovnickou radu, která dohlíží nad činností opatrovníka. Rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezabavuje člověka samostatně právně jednat v běžných záležitostech. Soud může svéprávnost omezit v souvislosti s určitou záležitostí na dobu nutnou pro její vyřízení... nejdéle však na tři roky; uplynutím doby právní účinky omezení zanikají, pokud soud do té doby nezahájí řízení o prodloužení doby omezení.

Důležité

- V případě, kdy se rozhodnete zvolit si některé z podpůrných opatření, dbejte na výběr osoby, která vám bude napomáhat nebo která vás bude zastupovat. Pokud by byla zastupováním způsobena újma, lze právní jednání prohlásit za neplatné.
- Pokud se dostanete do podstatných rozporů mezi vašimi zájmy a vůlí podpůrce nebo zástupce, lze zastoupení odmítnout nebo odvolat.
- Předběžné prohlášení vyžaduje notářský zápis, nebo prohlášení musí být opatřeno datem a podpisy dvou svědků
- Smlouva o nápomoci, jakož i zastoupení členem domácnosti, vyžaduje schválení soudu.
- Rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezbavuje člověka samostatně právně jednat v běžných záležitostech.
- Soud by měl dohlížet nad tím, zda opatrovník plní řádně své povinnosti. V případě rozporů nebo závažných porušení povinností opatrovníka lze jmenovat nového.

SLOVNÍK POJMŮ

PODPŮRCE ten, který napomáhá při právním jednání osoby, která trpí duševní poruchou.

PODPOROVANÝ osoba, která potřebuje nápomoc při rozhodování, protože jí v tom činí duševní porucha potíže.

ZASTOUPENÝ osoba, která se nechala zastupovat členem domácnosti proto, že nebyla samostatně schopna právně jednat.

ZÁSTUPCE osoba, která zastupuje zastoupeného.

OPATROVNÍK osoba, která zastupuje osobu, která je omezena na svéprávnosti.